

BRIEFWISSELING.

DE TENTOONSTELLING VAN ROODE KRUIS EN REDDINGSWEZEN,

gehouden van 18 tot 28 Juni 1908, te 's-Gravenhage.

Geachte Redacteur.

Toen het Mannen-Comité van het Nederlandsche Roode Kruis besloot, het 40-jarig bestaan van zijn afdeling te herdenken door het houden van een tentoonstelling, hebben de omstandigheden er toe geleid, dat daaraan een expositie van het reddingswezen en een van eerste hulp bij ongelukken en schijndood werd toegevoegd. Evenzoo is van het oorspronkelijke denkbeeld, om aan de Roode-Kruis-tentoonstelling een klein speciaal congres te verbinden, in zoover afgeweken, dat dit congres aangroeide tot een, waarin het reddingswezen een belangrijke plaats vervulde, terwijl voorts een wedstrijd in het verlenen van eerste hulp bij ongelukken de derde in den bond werd. Een gewichtige stap, dien het Roode Kruis hiermede deed in de richting van samenwerking met andere corporaties, een stap die, naar te hopen is, door meerdere zal gevolgd worden.

Want het Nederlandsche Roode Kruis, het moet erkend, *kwijnt!* Hier en daar in den lande geeft het wel levensteeken: in den Haag bijv. heeft het Vrouwen-Comité steeds en niet zonder succes getracht, een plaats in het openbaar leven te behouden; ook enkele andere afdelingen nemen deel aan werken van algemeen nut; maar als geheel beschouwd, is er weinig reden tot verheugenis over den staat, waarin de vereeniging verkeert!

En toch, hoe onmisbaar is zij! Ieder die zich de moeite heeft gegeven, om zich eenigermate in deze materie in te denken, weet, dat het budget van den Nederlandschen staat evenmin als dat van eenig ander land, in de verste verte gedooft, om de verzorging van den gewonden soldaat in oorlogstijd geheel door militaire krachten te doen geschieden.

Het Roode-Kruis is er dan ook voor, om hand in hand met de leger- en vloot-besturen een vooraf bepaald gedeelte van deze taak over te nemen. Maar zal men daarin slagen, ja, zal bij onverhoopten oorlog niet het grootste gevaar ontstaan voor een *débâcle*, dan dient de Roode-Kruis-hulp reeds in tijd van vrede even nauwkeurig in *détails* te zijn voorbereid als die, door de departementen van oorlog en marine te verstrekken. Een vruchtbare voorbereiding, op samenwerking gegrond, kan alleen getroffen worden, als beide contracteerende partijen tijdig en nauwkeurig aangeven, wat zij ten behoeve van de ziekenzorg zullen doen. En om werkelijk goed te kunnen doen en daartoe dadelijk bij het uitbreken van den oorlog gereed te zijn, moet het Roode Kruis bloeien; het moet een groote plaats beslaan in het hart van de natie; het moet zich door vredesarbeid ten bate van hulpbehoevenden onmisbaar hebben gemaakt; het moet bij den eersten wapenkreet gereed staan met tal van geoefende mannen, die in het etappe-gebied en in het hart des lands de taak van den officieelen geneeskundigen dienst overnemen; het moet voor de duizenden zieken en gewonden die, hoe kort misschien

na het begin der vijandelijkheden, in het hart des lands hulp en verpleging noodig hebben, honderden verpleegsters gereed kunnen stellen; het moet reeds in vreedstijd de beschikking verkregen hebben over allerlei materieel tot vervoer en verplegieg.

En daar het Nederlandsche Roode Kruis, althans op het oogenblik, niet aan die zware eischen kan voldoen, is het, geloof ik, nuttig, dat het aansluiting verkrijge bij andere vereenigingen, die meer het geheim hebben gevonden om het oor te verkrijgen van het Nederlandsche volk.

De thans afgelopen feestweek zal krachtig hebben bijgedragen om dit doel te bereiken. Schier geen spreker op het congres, of hij noemde de samenwerking, die reeds bestond of waarop gehoopt werd. Reeds in de openingsrede door den minister van landbouw uitgesproken, werd er van gewaagd. Het is, alsof alle belangstellenden gevoelen, dat de tijden rijp zijn: alsof werkelijk spoedig allerlei lichamen: het Roode Kruis, de Vereenigingen tot eerste hulp bij ongelukken, het Groene- en het Witte Kruis, de reddingsmaatschappijen en wellicht nog meerdere, de handen zullen ineenslaan om te bereiken, wat tot nog toe steeds op allerlei bezwaren stuitte: een behoorlijk voorbereide oorlogshulp, op het eerste sein in werking tredende met de regelmatigheid van een militaire mobilisatie!

Reeds een begin van uitvoering zagen wij bij den wedstrijd, boven vermeld. Daar verschenen n.l. twee ploegen, behoorende tot de zieken-transportkolonnes, door de zorg van het hoofdcomité van het Roode Kruis tot stand gebracht; deze kolonnes zijn, althans voor een deel, getrokken uit het personeel, door de subsidies van het ministerie van waterstaat, handel en nijverheid in staat gesteld om onderwijs te ontvangen in eerste hulp bij ongelukken. Zij stellen zich ten doel, om zich bij mobilisatie ter beschikking te stellen van den geneeskundigen dienst om behulpzaam te zijn op die plaatsen, waar gewonden in de spoortreinen worden geladen en hen op hun verderen lijdensweg te geleiden. Men heeft een begin met de oprichting gemaakt te Amsterdam, 's-Gravenhage en Utrecht en bereidt de zaak te Rotterdam voor, officieren van gezondheid verleenen er hun medewerking bij. Hier dus reeds samenwerking!

Maar ik zou U een en ander over de tentoonstelling zelve mededeelen. Ik zal mij evenwel tot de Roode-Kruis-helft bepalen, hoe belangrijk de tentoonstelling van het reddingswezen ook was en hoe groote belangstelling deze afdeeling ook opwekte. Steeds zag men ten minste het publiek samengedrongen bij het model van de inrichting op en nabij het zee-eind van het *Noorderhoofd* te *Hoek van Holland*, tot het verleenen van hulp bij stranding van schepen; een prachtstuk, ingezonden door 's rijks waterstaat. Steeds zag men belangstellenden bij de verschillende reddingsbooten!

Gelukkig gaf de Roode-Kruis-afdeeling genoeg belangwekkends te zien om door het mededeelen van eenige indrukken daarvan, reeds veel van uw geduld te vergen.

De eerste hulp voor een gewonde begint met het verbandpakje, dat in oorlogstijd elk militair bij zich draagt. Ons leger heeft voor dit doel het snelverband-*UTERMÖHLEN* aangenomen, een aseptisch verband, uit één stuk bestaande en zoo samengevouwen, dat het aangelegd kan worden, zonder dat er eenig gevaar is, dat de wond wordt geïnfecteerd. De gemakkelijheid

waarmede het verband wordt aangelegd, bleek duidelijk bij den wedstrijd. Geen ploeg, die met het snelverband niet behoorlijk terecht kon.

Behalve dit verband, waren ter tentoonstelling het snelverband-DE MOOY, dat bij andere goede eigenschappen vooral uitmunt door de uiterst kleine plaats die het inneemt, zoodat het medenemen van een groot aantal zonder bezwaar mogelijk is, een belangrijke factor in oorlogstijd!

Een derde veldverband, dat van den officier van gezondheid NORD, beantwoordt evenzeer aan de eischen, voor oorlogstijd te stellen. Het bestaat uit een aseptisch verpakt zwachtel, die in zijn omhulsel afrolt. Alleen de verpakking zelve zal voor veldgebruik wat steviger moeten zijn. Noord-Amerika en Zwitserland hebben al metalen omhulsels voor hun noodverbanden ingevoerd!

Verbonden of onverbonden — naar omstandigheden — worden de gewetsten die niet loopen kunnen, gebracht — in den regel gedragen — van het slagveld naar de verbandplaats. Veldbrancards van zeer eenvoudige samenstelling bezit het Nederlandsch veldleger in groot aantal. De inzending van het departement van oorlog gaf er eenige te aanschouwen. De staatscommissie in zake eerste hulp bij bedrijfsongevallen — samenwerking! — verstrekt voor het te geven onderwijs denzelfden brancard.

Veel en genoeg is, wat brancards betreft, in oorlogstijd niet hetzelfde. Daarom moge de draagbaar, door den officier van gezondheid dr. BOLAND geëxposeerd, hier genoemd worden. Het ligvlak bestaat uit ijzergaas, overal te verkrijgen. Door kruipende dragers kan de toestel op het slagveld bij de gewonden worden gebracht; het opgerolde ijzergaas wordt onder het hoofd van den gewonde gebracht en zonder bezwaar onder hem afgerold; daarna worden door den drager mede gebrachte stokken aangebracht en is de brancard gereed. Desgewenscht worden nog op eenvoudige wijze losse ijzeren pooten onder den brancard gesteld. Het ijzergaas kan natuurlijk ook dienen, om met behulp van een band een gefractureerd lid te fixeeren. De geheele brancard kan door eenigszins geoefende ziekendragers zelve worden gemaakt.

Hier ter plaatse behoort de raderbrancard DE MOOY genoemd te worden, op verschillende plaatsen ter tentoonstelling aanwezig. Dit practisch vervoermiddel is echter zoo algemeen bekend, dat ik er gevoegelijk over kan zwijgen.

Van de verbandplaatsen naar achteren, naar de spoortreinen, de zieken-schepen, misschien soms rechtstreeks naar het hart des lands, gaat het vervoer in den regel per wagen. Voor dit traject is steeds gebrek aan voertuigen, die plotseling bij honderdtallen noodig zijn en dan juist het moeilijkst zijn te verkrijgen. Een groot bezwaar is daarbij, dat onze boerenwagen zoo bijzonder moeilijk in te richten is voor het vervoer van meer dan één liggenden lijder; dit maakt het benoodigd aantal nog grooter dan elders, waar men — als bij ons in Limburg — over zoogenaamde ladderwagens beschikt, waarop zonder moeite twee liggenden plaats vinden. Dat hier weer de raderbrancard DE MOOY van veel dienst kan zijn, ligt voor de hand. Het ministerie van oorlog zond een nieuwen ziekenwagen in, die bij betrekkelijk lichten bouw aan 4 liggende lidders plaats geeft; een voertuig, dat ook proefondervindelijk heeft bewezen een zeer goed vervoer mogelijk te maken. Een inzending van BOLAND wekte veel belangstelling. Zij toont aan, dat een gewoon

rijwiel door een eenvoudigen, weinig kostbaren toestel geschikt gemaakt kan worden om een op een gewonen veldbrancard gelegen verwonde te vervoeren. Eén ziekendrager, naast het wiel gaande, is voldoende om het vervoer te bewerkstelligen. Gegeven het enorm aantal rijwielen, dat op ons vlakke land wordt bereden en de eenvoudigheid van den hulptoestel, zal het zeker ernstige overweging verdienen om door proeven uit te maken of de uitvinding aan de gekoesterde verwachtingen voldoet. In dit geval zal den verwonden een groote weldaad kunnen worden bewezen, want armoede aan voertuigen is de wondeplek van de gewondenverpleging te velde.

Mits nog aan een andere voorwaarde voldaan is, deze namelijk, dat alle beschikbare brancards van dezelfde afmetingen zijn. Alleen daardoor kan het ideaal worden bereikt, dat een gewonde op een brancard gelegd, dezen niet verlaat, voordat hij in het hart des lands ter verpleging wordt te bed gebracht. In den laatsten tijd gevoelt men ten onzent meer voor dien eisch dan vroeger, toen elk soort voertuigen haar eigen brancard had, die alleen in het eigen voertuig paste. De ter tentoonstelling aanwezige „internationale verbandwagen” van den off. v. g. NORD lijdt aan het euvel, dat hij geconstrueerd is voor bredere brancards dan de eenheids-veldebrancard van ons leger. Gelukkig kon de fabrikant verklaren, dat er tegen eene wijziging in dit opzicht geen bezwaar was.

Deze brancardwagen, een zeer licht geconstrueerd voertuig, kan behalve twee zittende gewonden, drie boven elkaar geplaatste brancards bevatten en geheel beladen door één paard worden voortbewogen. De wijze van inladen der brancards is eigenaardig. Het geschiedt van onder naar boven; de brancard wordt op rails over den bodem van het voertuig geschoven en dan door twee man naar boven getild. Om de moeilijkheid van het hoog optillen van den zwaren last te ondervangen, zijn een tweetal consoles aangebracht, waarop de draagarmen der brancards kunnen rusten, zoodat het optillen met tusschenpoozen kan geschieden, een voordeel van beteekenis.

Een derde voertuig, tot deze groep behorende, werd door BOLAND tentoongesteld. Het bestond uit het chassis van een automobiel, waarop een eenvoudige houten constructie was aangebracht, die het mogelijk maakte, 4 liggende gewonden in twee verdiepingen te vervoeren. Het feit, dat de geëxposeerde toestel door een lid van BOLAND'S ziekentransportkolonne was gemaakt, toont aan, dat ten onzent in oorlogstijd langs den weg van improvisatie veel nut van den automobiel kan verwacht worden, als ten minste de vrees ongegrond blijkt, dat de nieuwe wet het aantal beschikbare auto's in Nederland zeer zal verminderen.

Toestellen om een bevredigend vervoer van gewonden in spoorwagens mogelijk te maken, zijn moeilijk te vertoonen, als men niet over de spoorwagens zelf kan beschikken, en deze voertuigen kunnen tentoonstellings-terreinen slechts bij hooge uitzondering bereiken. Zoo was het ook hier. Het zal wel iedereen bekend zijn, dat in Nederland geen ziekentreinen, rollende hospitalen bestaan, zooals in groote landen; evenmin doorlopende personenwagens, gebouwd met de bedoeling, om er in tijd van nood gewondentreinen van te maken, zooals Duitschland die bezit. Het aangewezen vervoermiddel, althans bij ophooping van gewonden is de overdekte goederenwagen. Het departement van oorlog heeft op de tentoonstelling doen plaats en stel

veerkrachtige schragen, bestemd om op den bodem van een goederenwagen te worden vastgeschroefd. Een veerkrachtige schraag bestaat uit twee holle cylinders, waarin spiraalveeren zijn aangebracht en uit een ijzeren staaf, die de bovineinden van die veeren verbindt. Twee zulke schragen, op passenden afstand van elkaar geplaatst, dragen den beladen brancard. Deze veerkrachtige schragen, die een zeer voldoende vervoer per goederenwagen mogelijk maken, zijn reeds sedert vele jaren bij het Nederlandsche leger ingevoerd; de naam van den uitvinder schijnt niet bekend. In dit verband is het niet onaardig te weten, dat voor enkele jaren, ik meen in 1898, een systeem, dat zeer veel punten van overeenkomst met het onze vertoont, op een tentoonstelling te Berlijn met de grooté gouden medaille van keizerin Augusta is bekroond, en dat dit systeem thans allerwege in Duitschland door de Vrijwillige Ziekenverpleging wordt beschikbaar gehouden. Dit stelsel, door den Beyerschen hospitaalsoldaat LINZWEILER uitgedacht, verschilt eigenlijk alleen daarin van onze schragen, dat het voor 3 gewonden boven elkaar is ingericht; de cylinders zijn zoowel op den bodem als in de zoldering van den goederenwagen bevestigd.

Nog een andere wijze van gewondenvervoer per goederenwagen is in ons land mogelijk. In al onze overdekte goederenwagens zijn namelijk klampen tegen de zijwanden aangebracht, waarop dwars door de wagens balken, dennestammen of dergelijke kunnen worden bevestigd, die dan weer dienen om brancards aan op te hangen. Zoo kunnen verwonden in twee verdiepingen op zeer voldoende wijze vervoerd worden, de omstandigheden in aanmerking genomen. BOLAND onderving het bezwaar, dat menigmaal die balken of stammen te kort zouden blijken bij de wisselende breedte der wagens, door een toestel te vervaardigen voor vervaardiging door improvisatie geschikt, dat in elken wagen past.

Het vervoer van gewonden door de nauwe vochtige gangen van een schip worde in een adem genoemd met het ziekenraam van DE MOOY. Dit beoogt, den te vervoeren lijder onbeweeglijk te „emballeeren” op een raam, waarvan de afmetingen maximaal klein zijn genomen. Dat DE MOOY zijn doel bereikt heeft, bewijst niet alleen het feit, dat de Koninklijke Nederlandsche Marine het raam in haar materieel heeft opgenomen; ook de geestdriftige rede van collega SCHOENMAKER over dezen toestel toonde aan, dat bezwaren bij het vervoer van zieken en gewonden uit de armelijkste mansardes niet meer behoeven voor te komen, waar men over het raam beschikt.

Het departement van marine zond nog een anderen toestel in met hetzelfde doel; het is van Franschen oorsprong: de lade van AUFFRET. Hij doet denken aan een zwaar geconstrueerde gouttière van ijzergaas, groot genoeg, om er een man in te leggen; van boven voorzien van een inrichting om haar met katrollen op en neer te hijschen, van onderen een rad bezittende, waarop zij als een kruiwagen kan worden voortbewogen.

De automobielen van ESSERS werden reeds door uw Frankforter verslaggever beschreven en zal ik dus voorbijgaan.

Blijft het onderdak. Het tentsysteem was ter tentoonstelling vertegenwoordigd door een „piramide-tent DE MOOY” waarvan de doelmatigheid bij de Japanners is gebleken, en door een „rijwieltent BOLAND” waarvan het materiaal op twee rijwielen kan worden medegevoerd en dat aan eenige

gekwetsten onderdak kan bieden, terwijl gelegenheid bestaat om er een eenvoudige kunstbewerking in uit te voeren.

Het baraksysteem vond een exposant in de firma DIJKERMAN en BUIJZERD te Breda, wier eterniek-barak zonders spijkers veel belangstelling vond en die ook verdiende. Het vrouwen-comité van den Haag had er een gedeelte van gemeubeld. Een model van een barak, ingezonden door NORD, vertoonde vele punten van overeenkomst met de barak DIJKERMAN.

Ik moet mij beperken. Nog een woord tot slot over den reeds genoemden wedstrijd. Niet minder dan 23 groepen, mannen en vrouwen, hadden zich aangemeld. Wat zij, geheel naar eigen goedvinden, maar met gegeven hulpmiddelen boden, was zeer verschillend. Bepaalden sommigen zich in hoofdzaak tot het aanleggen van eenvoudige zwachtel- en doekverbanden en het op- en afladen van een brancard, de meesten hadden ook spalkverbanden en behandeling van schijndooden op hun programma geschreven. De vergelijking werd daardoor moeilijk. Met een eindwedstrijd tusschen de 5 best gekeurde ploegen, volgens een vastgesteld programma eindigde men.

Beschouwt men dezen wedstrijd als een begin van een reeks dergelijke oefeningen, dan is er veel voor te zeggen. Onderlinge wedijver zal in de eerste plaats aan het onderwijs zelf ten goede komen. Maar in de tweede plaats zal, alweer door samenwerking, het Roode Kruis zonder veel moeite van de verhoogde belangstelling nut kunnen trekken door uit het talrijke personeel dat geoefend wordt, transportkolonnes samen te stellen, voor oorlogsgebruik.

Dat overigens bij veel goeds, nog veel te zien was wat verbetering behoefde, zullen de meesten der talrijke collega's die bij den wedstrijd een kijkje kwamen nemen, wel met mij eens zijn.

Een aardige variatie op de transportkolonnes was de „verband of eerste hulp-brigade, door UTERMÖHLEN uit zijn vrouwelijk fabriekspersoneel gevormd, geuniformeerd, eenigszins militair „angehaucht“. Een fotografie van de brigade was met haar uniformen in een afzonderlijke tent ter tentoonstelling, een ongegraduateerd lid (muts met groene veer) was in uniform aanwezig.

Geachte redacteur! Veel heb ik in mijn brief onbesproken moeten laten, want een compleet verslag hebt gij niet gewenscht, slechts eenige indrukken. Wil dus het opgeteekende voor lief nemen.

Met collegialen groet,
QUANJER, O. v. G.

BEROEPSBELANGEN.

HET „ITEREEREN“ VAN RECEPTEN. — In het *Pharmaceutisch Weekblad* van 20 Juni ll. wordt het volgende geval behandeld: Een apotheker heeft op voorschrift van een geneesheer voor een patiënt gereed gemaakt poeders à 15 mgr. morphine. Na 14 dagen komt de patiënt met het doosje en vraagt dezelfde poeders nog eens klaar te maken, waaraan de apotheker voldoet. De geneesheer komt den apotheker den volgenden dag daarover de les lezen, zeggende dat de apotheker daartoe niet het recht had en hij de poeders